

یاسای سەندیکای خاوەن پیشە تەندروستییه‌کانی هەرێمی کوردستانی عێراق

بە ناوی خۆی بەخشنده و میهره‌بان
بە ناوی گه‌له‌وه

تەنجوومه‌نی نیشتمانی کوردستانی عێراق

ژماره‌ی بڕیار: ٢١

میژووی بڕیار: ١٩٩٩/١١/٨

«بڕیار»

پشت به‌ ده‌سه‌لاته‌ی که به‌ پیتی بڕکه (٣) ی ماده‌ ده‌ (٢) له یاسای ژماره (١٠) ی سالی
١٩٩٧ پیمان دراوه و له‌سه‌ر نه‌و بنه‌مایه‌ی که تەنجوومه‌نی نیشتمانی کوردستانی عێراق
له‌ دانیشتنی رۆژی ١٩٩٩/١١/٣ یدا یاساکاری کردووه، نه‌م بڕیاره‌مان ده‌ره‌ینا.

یاسای ژماره (٩) ی سالی ١٩٩٩ یاسای سەندیکای خاوەن پیشە تەندروستییه‌کانی هەرێمی کوردستانی عێراق

به‌شی یه‌که‌م
(دامه‌زراندن و نامانجه‌کان)

ماده‌ی یه‌که‌م:

- مه‌به‌ست له‌م کوزارشانه‌ی خواره‌وه ماناکانی تەنیشتیان بۆ مه‌به‌ستی نه‌م یاسایه‌:
- ١- هەرێم: هەرێمی کوردستانی عێراق.
 - ٢- سەندیکا: سەندیکای خاوەن پیشە تەندروستییه‌کان.
 - ٣- ده‌سته‌ی کشتی: ده‌سته‌ی کشتی سەندیکا.
 - ٤- تەنجوومه‌ن: تەنجوومه‌نی سەندیکا.
 - ٥- نه‌قیب: نه‌قیبی پیشە تەندروستییه‌کان.

ماددهی دووم:

به پیتی نهم یاسایه سهندیکایهک به ناوی سهندیکای خاوهن پیشه تهندروستییهکان له ههریمی کوردستانی عیراق دا دادمه زرتیت و باره کاکه ی له شاری ههولتیری پایتهختی ههریمدا ده بیت و ، خاوهنی که سایه تیبی مه عنهوی سه ره خووی و بۆی ههیه لقهکانی له ناوهندی پارێزگاکانی ههریم بکاتهوه .

ماددهی سێیه:

سهندیکا له سه ر داواکارییهک پتیک دیت که به لانی که مه وه پانزده نه ندام له وانهی ماوهی کارکردنیان له پیشه تهندروستییهکاندا له پینج سال که متر نییه پیشکشی لایهنی تاییه تهندی ده کهن و به دهستهی نامادهکار داده ندری بۆ بهرته بردنی کاروباری سهندیکا تا هه لێژاردنی خووی نه نجام ده دا .

ماددهی چواره:

- سهندیکا بۆ به دیهتانی نهم نامانجانه کار دهکات:
- 1- به شداری کردن له پشتگیری کردنی حکومهتی ههریم و سیسته می دیوکراسی و پشتگیری کردنی فیدرالیزم و چه سپاندن و په ره پیدانی .
 - 2- ریکخستنی کارهکانی پیشه تهندروستییهکان له بواری چالاکیی کشتیی و تاییه تیدا و پیشخستنی و بهرزکردنهوی ناستی زانستی و پیشه یی نه ندامهکانی له ههریمدا .
 - 3- ریکخست و پتهو کردنی پتیهندی نه ندامهکانی له نیتو خویندا و له کهل دهزکا حکومه تییهکاندا و داکۆکی لیکردنیان و بهرگری کردن له مافهکانیان تا بتوانن نه رکهکانیان جتیه جتی بکهن .
 - 4- په ره پیدان و به دیارخستنی رۆلی خاوهن پیشه تهندروستییهکان له ههریمدا .
 - 5- هاندان و پشتگیری کردنی توژینه وه زانستییهکانی نه ندامانی و بهستنی نه دوه و خولی تاییهت بۆ ریککردن له کهل په ره سه ندنی زانستی و تهندروستی .
 - 6- په یوه ندیی و هاریکاری کردن له کهل نهو سهندیکا و کۆمه لانه ی که نامانجهکانیان له کهل نامانجهکانی سهندیکا یهک ده کر نه وه ، ههروه ها به شداری به کتری کردن له کۆنکره و خولهکان له ناوه وه ده ره وه ی ههریمدا .
 - 7- ههولدان بۆ زامن کردنی دوا رۆژی نه ندامان له کاتی نه خووشی و پیریهتی و بین کاریدا .

بهشی دووم

(چونه پال سهندیکا و نه ندامییهتی)

ماددهی پینجه:

- نه ندام ده بیج نهم مه رجانه ی لیج بیته دی:
- 1- له هاوولاتی کوردستانی عیراق بی و تیایدا جتوار بی .

- ۲- به تاوانتیکى نا سیاسى یان که تئیتیکى نابرو بهر حوکم نه درابیت.
- ۳- پروانامه ی په میانگای تهندروستى یان قوتابخانه ی تهندروستى یان خولى تهندروستى یان دواناوه ندى تهندروستى هه بى که له لایهن وهزاره تى تهندروستییه وه دانى پیا نرابیت.
- ۴- نه نجوومه نى سه ندیکا بۆ هه به نهوانه ی له بواری تهندروستى دا کار ده کهن بکاته نه ندام که خاوهن پيشه تهندروستییه کانن و موئه ت پى دراون.

مادده ی شه شهم:

- ۱- چوونه ناو سه ندیکا به داواکاریه کی نووسراو ده بى که پيشککش به نه قیب یا سه روکی لقی پارێزگا ده کرى و به لنگه نامه پتو بسته کانیشى پتوه ده لکتیرى.
- ۲- داواکارى چوونه ناو سه ندیکا له ماوه ی (۱۵) رۆژ له مېژووى تو مارکردنییه وه له سه ندیکا دا ده خرېته به رده مى نه نجوومه ن بۆ براننده وه ی له و ماوه به دا و نه کمر له کاتى ته واوبوونى نه و ماوه به دا نه براندرایه وه به قه بوول کراو حساب ده کرى.
- ۳- نه نجوومه ن بۆ هه به داواکارى چوونه ناو سه ندیکا به بریارى کی هۆدار ره فر بکا و ، خاوه نى داواکارى بۆ هه به له لای دادگای پيدا چوونه وه ی هه ریم له ماوه ی (۳۰) رۆژ له مېژووى ناگادار بوونییه وه تانه ی لى بدا، وه بریارى دادکاش بن بره.
- ۴- ره سمى چوونه ناو سه ندیکا (۲۵) دیناره وه ره سمى به شدار بوونیش (۲۰) دیناره.

به شی سېه م پتکها ته کان و کار به رتوه چوون

مادده ی هه وتهم:

سه ندیکا پتک دى له :

- ۱- ده سته ی گشتى.
- ۲- نه نجوومه نى سه ندیکا.
- ۳- لیژنه ی به رزه فتى (الانظباط).
- ۴- لقه کانى سه ندیکا.

مادده ی هه شهم:

ده سته ی گشتى له هه موو نه و نه ندامانه ی سه ندیکا پتک دى که هه موو پا به ندییه کانى خو یان جتیه جى کردو وه به پتى نه م یاسایه ، وه به بالاترین ده سه لات ده ژمیردرى ، وه به هه ر سى سال جار تیک له نیتوان مانگى کانوونى دو وه مدا به بریارى نه نجوومه ن و بانگه پشتمى نه قیب کو بوونه وه به کی گشتى ناسایى ده به ستیت بۆ هه لێژاردنى نه قیب و هه شت نه ندام و دوو نه ندامى به ده گ بۆ پرکردنه وه ی نه ندامیتى نه نجوومه ن و نه ندامانى لیژنه ی به رزه فتى، وه نیساییش به تاماده بوونى

دوو سټیبه کی نندامانی دهسته ی گشتی ته او ده بیټ وه له کاتی ته او نه بوونی نیسایش دوا ی پانزه روژ له کوټوونه وه ی په کم، هه لټار دن له هه مان کات و شویتدا نه نجام دده ریت، ژماره ی ناماده بوو انیش هر چه ندیک بیت نیساب به ته او دادنه ریت.

مادده ی نویم:

- دهسته ی گشتی نم دهسه لاتانه به ریوه ده بات:
- ۱- راستاندنی بودجه و حسابکاری دو ماهی.
- ۲- گفتوگوردن و بریاردان له سه راپورتی نه نجوومهن.
- ۳- چاوپیاخشاندن به پتشنیارانه ی له باره ی هه موارکردنی یاسای سه ندیکا وه پیشکesh کراون.
- ۴- بریاردان له سه ر پیره وی ناوخو و هه موارکردنی.

مادده ی دهیم:

- نه نجوومهنی سه ندیکا پیک دی له:
- یه کم: نه قیب، ده بیټ ماوه یه کم له پیشه دا دست به کاربو بیټ که له (۱۰) ده سال که متر نه بیټ.
- دووم: بریکاری نه قیب و نندامانی نه نجوومهنی سه ندیکا: مه رجه نه وانه دست به کاربو نیان له پیشه یه دا له حهوت سال که متر نه بیټ.

مادده ی یانزه دهیم:

- یه کم: نه نجوومهن له نیوان نندامه کانی خویدا به هه لټار دن نه بیټی سکر تیریک هه لده بیټرئ له یه کم کوټوونه وه یدا که له دوا ی هه لټار دن ده کری و دهسه لاته کانی له پیره وی ناوخو دا دیاری ده کریټ.
- دووم: نه نجوومهن به لانی که مه وه هه مانگی جاریک دانیشته ناسایه کانی خو ی نه نجام ددها، هه ر وه ک ده توانی دانیشته ناسایه کان به بانک هیشتی نه قیب یان به داو اکاری سټیبه کی نندامان به ستیټ.

مادده ی دوازدهیم:

- نه ندامی نه نجوومهن به دست له کارکیشر او ده دادنه ریت نه گه ر هه ر سی دانیشتی یه کم له دوا ی یه کم یان پینج دانیشتی پچر پچر به بیټ عوزری ره او ناماده نه بوو.

مادده ی سیزدهیم:

- نه نجوومهن نم پسپوریانه ی خواره وه نه نجام ددهات:
- ۱- کارکردن له پیناو هینانه دی نامانجه کانی سه ندیکا.
 - ۲- پیشکesh کردنی پتشنیاره کان ده باره ی هه موارکردنی یاسای سه ندیکا.
 - ۳- جیبه جیټ کردنی بریاره کانی دهسته ی گشتی.
 - ۴- دامه زاندنی کارمه ندان له سه ندیکادا و دیاری کردنی کریکانیان.
 - ۵- چاوپیاخشاندن به داو اکاری به کانی چوونه ناو سه ندیکا و بریاردانی قبول کردنی نندامان.

- ۶- دیاریکردنی نهوهی نوینه رایه تی سهندیکا دهکا له لیژنه ره سمییه کان و نهوانی تر له باریک دا که نه قیب نوینه رایه تی نه کا.
- ۷- هه واله کردنی نهو کیشه و شکاتانهی که بوی دین بو لیژنه ی بهرزه فتی.
- ۸- به شداری کردن له پیشکesh کردن پيشنباره کان له باره ی ته شریعه کان و پلانه کان و بهرنامه ته ندروستیه کان له هه رتهدا.
- ۹- ناماده کردنی بودجه ی سالانه و دامه زانندی ژمیر باریکی یاسایی بو ووردکاری کردنی حسابکاری دو ماهی.
- ۱۰- خوئاماده کردن بو هه لیژاردن.
- ۱۱- ته ماشا کردنی دهست له کار کیشانه وهی نه قیب یان بریکاره که ی یان هه ر نه دامیکی نه نجو مهن یا لیژنه کانی سهندیکا.
- ۱۲- دامه زانندن و بهرپوه بردنی یانه کانی سهندیکا به گویره ی یاسای بهرپوه بردنی کو مه له کان.
- ۱۳- پیدانی هه ندی له دهسه لاته کانی خوی به نه قیب یا سه روکی لقه کانی سهندیکا له پارێزگا کاندایا.
- ۱۴- سه رف کردنی خه رجییه پتوبسته کان.
- ۱۵- بریار به زۆرینه ی دهنگی ناماده بووان ده رده چتی، له کاتی به کسان بوونی دهنگه کانیس بهو لایه نه دادله نکتی که نه قیبی تپدایه.

مادده ی چواره یه م:

نه قیب نه م دهسه لاتانه ی خواره وه له نهستو ده کری:

یه که م: نوینه رایه تی کردنی سهندیکا له لای لایه نه دادوه ری و کار کیتی و سهندیکا کاندایا و راستانندی مامه له و به لکه نامه کانی تاییه ت به سهندیکا، وه بوی هه یه هه ندی له دهسه لاته کانی خوی بدا به هه ر یه کتی له نه دامانی نه نجو مهن که خوی دهست نیشانی بکا.

دوو هه م: سه رو کایه تی کردنی کو بو نه وه کانی دهسته ی گشتی و نه نجو مهن.

مادده ی پانزده یه م:

یه که م: نه گه ر جیتیگای نه قیب به هه ر هۆیه که وه چۆل بوو بریکاره که ی شوینی دهگریته وه بو نه و ماوه یه ی که باقی ماوه، نه گه ر پایه ی بریکاریش چۆل بوو نه و اسکریتیر شوینی نه قیب دهگریته وه.

دوو هه م: نه گه ر پایه ی نه قیب و بریکاره که ی چۆل بوون نه دامیکی له نه دامه نه سللیه کان له ریتیگای هه لیژاردنی نهیتییه وه شوینی دهگریته وه، پتوبسته نه نجو مهن دهسته ی کشتی بانکه پشتم بکا بو کو بو نه وه یه کی ناسایی له ماوه یه ک که له دوو مانک تپیه ر نه کا به مه به ستی هه لیژاردنی نه قیب و بریکاره که ی بو نه و ماوه یه ی که باقی ماوه به مه رجیک له شه ش مانگ که متر نه بی.

بهشی چوارهم حوکه بهرزهفتیهکان (الاحکام الانظباطیه)

ماددهی شانزدهیم:

یهکه: لیژنه‌ی بهرزهفتی له سه‌رۆک و دوو نه‌ندام پیتک دی، دهسته‌ی کشتی له کۆبوونه‌وه‌ی ناسایی خۆیدا هه‌لیان ده‌بژێرێ. دووهم: لیژنه‌ی بهرزهفتی نه‌و کیشانه سه‌یر ده‌کا که له نه‌نجوومه‌نی سه‌ندیکاوه بۆی هه‌وآله ده‌کری له بابه‌ت نه‌و سه‌رپیتچیانه‌وه که په‌یوه‌ندیان به ره‌وشتی پیشه‌یه‌وه له‌و حاله‌تانه‌دا که له تایبه‌تمه‌ندی لیژنه‌کانی بهرزهفتی وه‌زاره‌تی ته‌ندروسته‌یدا نین، وه بۆی هه‌یه یه‌کێ له‌و سزایانه‌ی خواره‌وه سه‌پیتێ:

أ - نینزار.

ب - تویخ.

ج - قه‌ده‌غه‌کردنی ده‌ستدانه پیشه بۆ ماوه‌یه‌ک که له شه‌ش مانک تینه‌په‌ریت.

د - له کاتی که‌رانه‌وه (العود)، نه‌که‌ر سه‌رپیتچییه‌کی پیشه‌یی تری له‌ماوه‌ی سێ سالی داها‌توودا له میژووی سه‌پاندنی سزای یه‌که‌مدا کرد، ماوه‌یه‌ک ده‌ست دانه پیشه‌ی لی قه‌ده‌غه‌ ده‌کری که له دوو سال تینه‌په‌رێ.

سه‌تیه‌م: لیژنه‌ی بهرزهفتی نه‌و بنه‌مایانه په‌یره‌و ده‌کا که له یاسای بهرزهفتی کارمه‌ندانی ده‌وله‌تا هاتووه.

بهشی پینجه‌م حوکه‌کانی دارایی

ماددهی هه‌ڤده‌یه‌م:

دارایی نه‌نجوومه‌ن پیتک هاتووه له:

یهکه‌م: ره‌سمه‌کانی چوونه ناو سه‌ندیکا و به‌شداری کردنی سالانه.

دووهم: به‌خه‌ششه‌کانی حکومه‌تی هه‌رێم.

سه‌تیه‌م: پیتاک و قازانجی نه‌و نا‌هه‌نکانه‌ی که سه‌ندیکا ده‌یانکێرێ، هه‌روه‌ها قازانجی چاهه‌مه‌نبیه‌کان.

چوارده‌م: نه‌و به‌خه‌ششانه‌ی لایه‌نه ره‌سمیه‌کان و نیمچه ره‌سمیه‌کانه‌وه بریاری له‌سه‌ر دده‌ن وه نه‌و پیتاک و له‌قه‌به‌رکردنه‌ی که لایه‌نه‌کانی تر پیشه‌که‌شیان دده‌ن دوای ره‌زامه‌ندی لایه‌نه تایبه‌تمه‌نده‌کان.

ماددهی هه‌ژده‌یه‌م:

کار به‌هیچ ده‌قیق ناکرێ که له‌گه‌ڵ حوکه‌کانی نه‌م یاسایه‌دا هاو‌دژ بیت.

ماددهی نۆزده‌یه‌م:

له‌سه‌ر وه‌زیره تایبه‌تمه‌نده‌کانه حوکه‌کانی نه‌م یاسایه جێبه‌جێ بکه‌ن.

ماددهی بیست:

نه‌م یاسایه له میژووی بلا‌بوونه‌وه‌ی له رۆژنامه‌ی ره‌سمیدا جێبه‌جێ ده‌کریت.

جوهر نامق سالم

سه‌رۆکی نه‌نجوومه‌نی نیشتمانی کوردستانی عێراق

هۆبه پیتویسته کان

بزاقی نازادبخوازی کورد که پیشه‌وای نهمر «مسته‌فا بارزانی»
رابه‌رایه‌تی ده‌کرد نامانجه‌کانی ئه‌وه‌بوو که گه‌لی کورد له کوردستانی
عیراقدا به هموو توپژه کۆمه‌لایه‌تیبه‌کانیه‌وه به مافه‌کانی خۆی بگات،
له‌به‌ر گرنگی سه‌ندیکا پیشه‌بیه‌کان و پیتویستی دامه‌زراندنیان و بو
به‌رزکردنه‌وه‌ی ئاستی پیشه‌یی له هه‌رێمدا، هه‌روه‌ها بو‌رێکردن له ته‌ک
به‌ره‌وپیش چوونی شارستانییه‌ت و پته‌و کردنی ده‌سته‌که‌وته ره‌واکانی،
پیتویستی کرد یاسای سه‌ندیکای خودان پیشه‌تهدروستیبه‌کانی هه‌رێم
ده‌ره‌یه‌ندری.